

ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ Вищого навчального закладу
Укоопспілки «Полтавський
університет економіки і торгівлі»
08 липня 2015 року № 152-Н
Форма № П-2.04

ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД УКООСПІЛКИ
«ПОЛТАВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ І ТОРГІВЛІ»
Кафедра правознавства

ЗАТВЕРДЖУЮ
Перший проректор ПУЕТ
_____ проф. М.Є.Рогоза
« ___ » _____ 2016 р.

РОБОЧА НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА
з навчальної дисципліни
«СОЦІОЛОГІЯ ПРАВА»

для студентів спеціальності
081 «Право»

Інституту економіки, управління та інформаційних технологій

ПОЛТАВА – 2016

Робоча навчальна програма з навчальної дисципліни «Соціологія права» для студентів спеціальності 081 «Право»

Укладач:

Стрілець В. В. – д.і.н., к.ю.н., професор кафедри правознавства Вищого навчального закладу Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

Робоча навчальна програма обговорена і схвалена на засіданні кафедри правознавства протокол № 8 від 22 березня 2016 р.
Зав. кафедри _____ проф. Г.В.Лаврик

СХВАЛЕНО

Голова науково-методичної групи з напряму підготовки / спеціальності протокол № 3 від 31 травня 2016 р.
_____ проф. Г.В.Лаврик

ПОГОДЖЕНО

Методист 1 категорії науково-навчального центру
_____ В.М. Забара
« ___ » _____ 2016 р.

ЗМІСТ

Вступ	4
Розділ 1. Загальна характеристика навчальної дисципліни	8
Розділ 2. Робочий графік навчальної дисципліни на семестр	10
Розділ 3. Тематичний план навчальної дисципліни з розподілом навчального часу за видами занять	12
Розділ 4. Технологічна карта тематичного плану навчальної дисципліни	20
Розділ 5. Самостійна робота студентів	38
Розділ 6. Методики активізації процесу навчання	48
Розділ 7. Система поточного та підсумкового контролю	50
Розділ 8. Програмне забезпечення комп'ютерної підтримки навчального процесу	53
Розділ 9. Інформаційно-методичне забезпечення	53

ВСТУП

Соціологія права — це специфічна галузь соціологічного знання, що досліджує функціонування права в системі соціальних інститутів суспільства, а також генезу, динаміку і структуру правових норм та їх роль у суспільному житті людей. Об'єктом соціології права є право не взагалі, а право в його об'єктивному взаємозв'язку із соціумом, тобто соціальна обумовленість права, а також соціальна роль, соціальні умови та основи його дії як елемента соціальної системи. Соціологія права має вагомий теоретично-методологічний потенціал. Використання в повному обсязі досягнень загальносоціологічної думки, сучасних підходів до проблем соціального характеру може істотно збагатити уявлення про право як соціальний інститут, дати глибше розуміння його внутрішніх зв'язків з природою соціального. Актуальність наукового напрямку і навчальної дисципліни обумовлені насамперед тим, що без всебічного аналізу соціально-правових проблем неможливо розкрити перспективи розвитку правової системи, її роль у вдосконаленні соціальних відносин, а також розробити наукову платформу здійснення правової реформи, покликаної забезпечити верховенство закону в усіх сферах життя суспільства, зміцнити механізм підтримання правопорядку на основі розвитку народовладдя. Дослідження соціологічних аспектів права сприяє формуванню і реалізації концепції правової держави.

Предметом навчальної дисципліни є суспільні взаємовідносини, що виникають у процесі формування правових актів, тобто при підготовці до трактування соціальних відносин у юридичних нормах, а також при реалізації правових приписів щодо регулювання соціальної поведінки як окремої особи, так і певних соціальних утворень.

Міждисциплінарні зв'язки визначаються інтегральним характером навчальної дисципліни, міждисциплінарним дискурсом; тісним зв'язком з комплексом базових та гуманітарних, а також юридичних дисциплін. Соціологія права – міждисциплінарна галузь наукового знання, що поєднує в собі пізнавальні ресурси юриспруденції як системи наук про державу і право та загальної соціології як науки про закономірності виникнення, розвитку й функціонування суспільства. Програма враховує набуті студентами знання під час вивчення курсів «Філософія», «Соціологія», «Юридична деонтологія», «Теорія держави та права», «Історія вчень про державу і право», галузевих юридичних дисциплін.

Пропонована навчальна програма навчальної дисципліни «Соціологія права» структурована згідно з особливостями організації навчального процесу і складається з двох логічно взаємопов'язаних змістових модулів. Важливу роль програма відводить питанням, які присвячені з'ясуванню розуміння об'єктивної нормативної структури суспільного життя, що визначає соціальний характер права; дослідженню реального функціонування соціальних і правових норм в якості регуляторів суспільних відносин, а також дослідженню сприйняття права різними категоріями населення.

Програма навчальної дисципліни складається з таких модулів:

Модуль 1. Основи соціології права.

Модуль 2. Соціологія юридичної діяльності.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. **Метою викладання** навчальної дисципліни «Соціологія права» є формування у майбутніх магістрів - юристів знань про соціальну обумовленість права та розуміння ними найважливіших завдань сучасної соціально-правової політики держави, які пов'язані з науковим забезпеченням соціальних та правових реформ, досягненням громадської злагоди, попередженням і своєчасним розв'язанням конфліктів у суспільстві, створенням умов для формування в країні громадянського суспільства та побудови правової держави.

1.2. **Основними завданнями** вивчення навчальної дисципліни «Соціологія права» є формування у студентів соціологічного мислення, правової культури, розуміння соціально-правових проблем, джерел їх виникнення і можливих шляхів вирішення, що в свою чергу, дозволить майбутнім магістрам з права успішно пройти соціальну адаптацію, зорієнтуватися у складних проблемах суспільного та державного життя, ефективно реалізувати свій професійний, творчий та особистісний потенціал в умовах демократизації українського суспільства.

1.3. **Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:**

знати:

- історію виникнення та основні етапи розвитку соціології права;
- сутність соціологічного підходу до пізнання права, місце соціології права в системі суспільних наук;
- соціальну обумовленість та цінність права;
- закономірності правової соціалізації особистості, соціальні чинники формування правосвідомості та правової культури;

- сутність та ознаки правової поведінки особи, її зв'язок з іншими проявами соціальної активності;
- показники соціальної ефективності права;
- соціальні фактори нормотворчої діяльності, соціологічне забезпечення законодавчого процесу;
- соціальну природу правосуддя та правозастосування.

вміти:

- застосовувати положення соціології права у дослідженні проблем сучасного соціального розвитку, робити із цих досліджень науково обґрунтовані правові висновки і узагальнення, вміло використовувати їх в юридичній практиці;
- оцінювати соціальну ефективність правових засобів і доцільність їх використання для вирішення конкретних проблем суспільного розвитку;
- збирати та аналізувати інформацію про соціальні аспекти правових процесів і явищ;
- вміти застосовувати різні методики соціологічних досліджень правової дійсності.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 90 годин, 3 кредити ЄКТС.

Робоча навчальна програма складена відповідно до програми навчальної дисципліни «Соціологія права», затвердженої Вченою радою ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі» 23 березня 2016 року, протокол № 3.

Розділ 1. Загальна характеристика навчальної дисципліни

Таблиця 1.1. Загальна характеристика навчальної дисципліни «Соціологія права» для студентів напряму підготовки 081 «Право» освітнього ступеня магістра

Характеристика навчальної дисципліни	
1. Кількість кредитів ЄКТС	<u>3</u>
2. Кількість модулів: денна	<u>2</u> ; заочна <u>-</u>
3. Нормативна (варіативна) у відповідності до навчального плану:	<u>нормативна</u>
4. Курс: денна	<u>5</u> , заочна <u>-</u>
5. Семестр: денна	<u>10</u> , заочна <u>-</u>
6. Денна форма навчання, годин: – загальна кількість: 1 семестр <u>-</u> , 2 семестр <u>90</u>	
– лекції: 1 семестр <u>-</u> , 2 семестр <u>18</u>	
– семінарські заняття: 1 семестр <u>-</u> , 2 семестр <u>14</u>	
– самостійна робота: 1 семестр <u>-</u> , 2 семестр <u>-58</u>	
– вид підсумкового контролю: 1 семестр <u>-</u> , 2 семестр <u>- ПМК</u>	
– кількість годин на тиждень: 1 семестр <u>-</u> , 2 семестр <u>- 2</u>	
7. Заочна форма навчання, годин: – загальна кількість: 1 семестр <u>-</u> , 2 семестр <u>- -</u>	
– лекції: 1 семестр <u>-</u> , 2 семестр <u>- -</u>	
– семінарські заняття: 1 семестр <u>-</u> , 2 семестр <u>- -</u>	
– самостійна робота: 1 семестр <u>-</u> , 2 семестр <u>- -</u>	
– вид підсумкового контролю: 1 семестр <u>-</u> , 2 семестр <u>- -</u>	

Розділ 2. Робочий графік навчальної дисципліни на семестр

Таблиця 2.1. Робочий графік навчальної дисципліни «Соціологія права» на II семестр 2016/17 навчального року для студентів спеціальності 081 «Право»

Вид навчального заняття	Тижнів, годин															
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
1. Аудиторне – 32 год., у т. ч.:	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
- лекція – 18 год.	2	2		2		2		2		2		2		2		2
- семінарське – 14 год.			2		2		2		2		2		2		2	
2. Самостійна робота студента – 58 год., у т. ч.	3	3	4	3	4	3	4	3	4	3	4	3	4	4	4	4
- виконання домашніх завдань	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
- підготовка до семінарських занять	1	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2	2	2	2	2	2
4. Проведення поточної модульної роботи								X								X
5. Форма контролю:																
- ПМК																
- екзамен																X

**Розділ 3. Тематичний план навчальної дисципліни з розподілом
навчального часу за видами занять**

Таблиця 3.1. Тематичний план навчальної дисципліни для студентів денної форми навчання спеціальності 081 «Право»

№ п / п	Назва змістових модулів, тем дисципліни	Кількість годин за видами занять					
		разом	аудиторні заняття			позааудиторна робота	
			лекції	семінарські заняття	практичні заняття	самостійна робота	індивідуально- консультативн а робота
1	2		4	5	6	7	8
Модуль 1. Основи соціології права							
1.	Соціологія права в системі соціально-гуманітарних та юридичних дисциплін	9	2	2	–	5	
2.	Виникнення та розвиток соціології права	8	2	–	–	6	
3.	Право як соціальне явище	7	2	–	–	5	
4.	Соціальна ефективність права	7	–	2	–	5	
5.	Правова соціалізація особистості	7	2	–	–	5	
6.	Правосвідомість	7	–	2	–	5	
7.	Правова культура та правова поведінка	8	–	2	–	6	
8.	Соціологія девіантної поведінки	7	2	–	–	5	
	Всього	60	10	8	–	42	
Модуль 2. Соціологія юридичної діяльності							
9.	Соціологія нормотворчої діяльності	6	2	–	–	4	
10.	Судова соціологія	7	2	2	–	3	

11.	Соціологія правового конфлікту	7	2	2	–	3	
12.	Соціологія правозастосування	5	2	–	–	3	
13.	Конкретно-соціологічні дослідження в галузі права	5	–	2	–	3	
	Всього	30	8	6	–	16	
	<i>Разом:</i>	<i>90</i>	<i>18</i>	<i>14</i>	–	<i>58</i>	

Розділ 4. Технологічна карта тематичного плану навчальної дисципліни

Таблиця 4.1. Технологічна карта тематичного плану навчальної дисципліни «Соціологія права», яка викладається для студентів денної форми навчання спеціальності 081 «Право»

Назва розділу, модуля, теми та питання, що розглядаються на лекції	Обсяг годин	Назва теми семінарського, практичного або лабораторного заняття	Обсяг годин	Навчально-методична література (порядковий номер за переліком)
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>
Модуль 1. Основи соціології				
Тема 1 «Соціологія права в системі соціально-гуманітарних та юридичних дисциплін». Лекція 1. 1. Комплексна природа наукових соціолого-правових досліджень. 2. Дискусійний характер визначення предмета соціології права. 3. Структура і методи соціології права. 4. Функції соціології права.	2	Семінарське заняття 1 «Соціологія права в системі соціально-гуманітарних та юридичних дисциплін» 1. Комплексна природа наукових соціолого-правових досліджень. 2. Дискусійний характер визначення предмета соціології права. 3. Структура і методи соціології права. 4. Функції соціології права. 5. Характеристика сучасного стану соціології права.	2	1-6, 9-11, 14, 18, 20, 24-26, 31, 35.
Тема 2 «Виникнення та розвиток соціології права». Лекція 2. 1. Історичні передумови	2		–	1-5, 7, 9-11, 14, 18, 20, 26, 30, 31, 34.

1	2	3	4	5
<p>виникнення юридичної соціології. Зародження соціології права.</p> <p>2. Класична соціологія права.</p> <p>3. Розвиток соціології права в Україні в кінці XIX століття.</p> <p>4. Соціологія права в сучасних умовах розвитку України.</p>				
<p>Тема 3 «Право як соціальне явище». Лекція 3.</p> <p>1. Соціальна обумовленість та цінність права</p> <p>2. Соціальні функції права.</p> <p>3. Механізм соціальної дії права.</p> <p>4. Фактори реалізації права.</p>	2		–	1-5, 9-11, 14, 15, 18, 20, 22, 26-28, 33, 37.
<p>Тема 4 «Соціальна ефективність права»</p> <p>1. Методологічні засади вивчення соціальної ефективності права.</p> <p>2. Критерії соціальної ефективності права.</p> <p>3. Показники соціальної ефективності права.</p> <p>4. Методика аналізу соціальної ефективності права.</p>	–	<p>Семінарське заняття 2 «Соціальна ефективність права»</p> <p>1. Методологічні засади вивчення соціальної ефективності права.</p> <p>2. Критерії соціальної ефективності права.</p> <p>3. Показники соціальної ефективності права.</p> <p>4. Умови ефективності дії права. Методика аналізу соціальної ефективності права.</p>	2	1-5, 9-11, 14, 15, 20, 22, 26.
<p>Тема 5 «Правова соціалізація особистості». Лекція 4.</p>	2		–	1-5, 9-11, 14, 15, 20, 22, 26.

1	2	3	4	5
<p>1. Поняття соціалізації. Соціально-психологічні механізми та інститути соціалізації.</p> <p>2. Основні концепції соціалізації.</p> <p>3. Особливості правової соціалізації.</p>				
<p>Тема 6 «Правосвідомість»</p> <p>1. Вивчення в соціології правової свідомості.</p> <p>2. Структура правосвідомості: зміст та особливості.</p> <p>3. Особливості реалізації правової свідомості.</p> <p>4. Правосвідомість як об'єкт соціологічного дослідження.</p>	–	<p>Семінарське заняття 3 «Правосвідомість»</p> <p>1. Вивчення в соціології правової свідомості.</p> <p>2. Особливості реалізації правової свідомості.</p> <p>3. Соціальні фактори, які впливають на формування правової свідомості особистості та групи.</p> <p>4. Правосвідомість як об'єкт соціологічного дослідження.</p> <p>5. Методика дослідження правосвідомості, її оцінка та вимір.</p>	2	1-5, 9-11, 13, 14, 17, 20, 26.
<p>Тема 7 «Правова культура та правова поведінка»</p> <p>1. Поняття і структура правової культури.</p> <p>2. Особливості правової культури суспільства та особи.</p> <p>3. Правова поведінка: особливості вивчення в соціології.</p> <p>4. Соціологічний аналіз громадянського суспільства у</p>	–	<p>Семінарське заняття 4 «Правова культура та правова поведінка»</p> <p>1. Поняття і структура правової культури.</p> <p>2. Особливості правової культури суспільства та особи.</p> <p>3. Правова поведінка: особливості вивчення в соціології.</p> <p>4. Соціологічний аналіз громадянського суспільства у контексті формування правової культури та правової поведінки.</p>	2	1-5, 9-11, 14, 26.

<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>
контексті формування правової культури та правової поведінки.				
Тема 8 «Соціологія девіантної поведінки». Лекція 5. 1. Поняття та сутність девіантної поведінки. 2. Норма і відхилення від неї. 3. Типологія відхилень. 4. Теорії девіантної поведінки.	2		–	1-5, 9-11, 14, 19, 20, 26.
Змістовий модуль 2. Соціологія юридичної діяльності				
Тема 9 «Соціологія нормотворчої діяльності». Лекція 6. 1. Сутність та зміст соціології нормотворчої діяльності. 2. Закон як соціальне явище. 3. Соціальний механізм законотворчості.	2		–	1-5, 8-11, 14, 26, 32.
Тема 10 «Судова соціологія». Лекція 7. 1. Соціальна природа правосуддя та його цілі. 2. Судовий процес як соціальна взаємодія. 3. Соціологічна експертиза і соціологічне тлумачення закону. 4. Соціальні аспекти судових помилок.	2	Семінарське заняття 5 «Судова соціологія» 1. Соціальна природа правосуддя та його цілі. 2. Судовий процес як соціальна взаємодія. 3. Соціологічна експертиза і соціологічне тлумачення закону. 4. Соціальні аспекти судових помилок. 5. Соціологічні аспекти вивчення ефективності правосуддя.	2	1-5, 9-11, 14, 26.

1	2	3	4	5
<p>Тема 11 «Соціологія правового конфлікту». Лекція 8.</p> <p>1. Поняття «соціальний конфлікт» та «юридичний конфлікт».</p> <p>2. Внутрішня структура юридичного конфлікту.</p> <p>3. Типологія конфліктів.</p> <p>4. Завершення конфлікту.</p>	2	<p>Семинарське заняття 6 «Соціологія правового конфлікту»</p> <p>1. Поняття «соціальний конфлікт» та «юридичний конфлікт».</p> <p>2. Внутрішня структура юридичного конфлікту.</p> <p>3. Типологія конфліктів.</p> <p>4. Кримінальний конфлікт.</p> <p>5. Завершення конфлікту.</p>	2	1-5, 9-11, 14, 16, 26, 29.
<p>Тема 12 «Соціологія правозастосування». Лекція 10.</p> <p>1. Правозастосування як вид соціальної діяльності</p> <p>2. Суб'єкти правозастосовної діяльності</p> <p>3. Умови правозастосовної діяльності: загальні, спеціальні, індивідуальні.</p> <p>4. Фактична діяльність суб'єктів правозастосування. Соціальні критерії її оцінки.</p>	2		-	1-5, 9-11, 14, 26.
<p>Тема 13 «Конкретно-соціологічні дослідження в галузі права»</p> <p>1. Поняття, сутність та основні етапи конкретно-соціологічних</p>	-	<p>Семинарське заняття 7 «Конкретно-соціологічні дослідження в галузі права»</p> <p>1. Методологічні засади соціолого-правових досліджень. Дослідження сутності зв'язків правової системи.</p>	2	1-5, 9-12, 23, 26

<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>
досліджень. 2. Програма соціологічного дослідження. 3. Соціологічні методи збору інформації. 4. Обробка та аналіз соціологічних даних.		2. Характеристика методів вивчення суспільної думки. 3. Організація і структура соціолого-правових досліджень. 4. Метод експерименту в соціолого-правових дослідженнях. 5. Використання соціологічних досліджень у юридичній практиці.		
Всього, годин	18		14	

Розділ 5. Самостійна робота студентів

Самостійна робота студентів з навчальної дисципліни «Соціологія права» є основним засобом оволодіння навчальним матеріалом навчальної дисципліни, засвоєння знань, надбання вмінь та навичок у вільний від аудиторних навчальних занять час. Самостійна робота студента складається із підготовки до семінарських та інших видів занять шляхом виконання усного та письмового домашнього завдання.

У процесі самостійної роботи студенти закріплюють навчальний матеріал, засвоєний на лекційних заняттях, а також опановують окремі програмні питання, що передбачені для самостійного вивчення.

Самостійна робота з підготовки до семінарських занять здійснюється за відповідним планом, що містить до кожної теми перелік програмних питань, які виносяться на обговорення на семінарське заняття та самостійне вивчення за відповідною темою.

Взявши за основу прослуханий лекційний матеріал, опрацювавши нормативно-правові акти, основну і рекомендовану для поглибленого вивчення літературу, студенти готують тези повідомлень, а також можуть обирати тему доповіді для презентації її на семінарі-дискусії. Дана доповідь повинна містити, крім висвітлення самої сутності виявленої студентами проблеми, обґрунтування її актуальності та власні пропозиції щодо її вирішення. Доповідь повинна стосуватися теми семінарського заняття, проте вона може охоплювати більш широке коло питань, ніж передбачаються планом семінарського заняття.

Також студенти самостійно виконують письмові домашні завдання (вирішують ситуаційні задачі, використовуючи навчально-методичний посібник (НМП) з навчальної дисципліни та керуючись методичними вказівками щодо їх розв'язання), здійснюють самоконтроль своїх знань за допомогою вирішення навчальних тестів, складання логічних схем, заповнення таблиць тощо.

З навчальної дисципліни «Соціологія права» студенти виконують (письмово, з поданням викладачу для перевірки), керуючись НМП, такі види самостійної роботи:

1. Ознайомлення з рекомендованими джерелами і літературою до теми з підготовкою опорного конспекту питань для обговорення на семінарському занятті (студенти мають ґрунтовно опрацювати рекомендовані інформаційні джерела до теми, письмово скласти опорний конспект питань згідно НМП для обговорення на семінарському занятті).

2. Складання термінологічного словника до теми та підготовка до понятійного диктанту (термінологічний словник оформлюється рукописно чи у друкованому вигляді за термінами, що зазначені до кожної теми у НМП).

3. Розроблення структурно-логічних схем за темами (структурно-логічні схеми за темами згідно НМП оформлюються рукописно чи у друкованому вигляді).

4. Виконання тестових завдань.

5. Ознайомлення з рекомендованими джерелами і літературою до теми з підготовкою опорного конспекту питань, що передбачені для самостійного опрацювання за темою (див. табл. 5.1.).

Таблиця 5.1. Технологічна карта самостійної роботи студента з навчальної дисципліни «Соціологія права»

№ з/п	Назва розділу модуля, теми, з якої виносяться питання на самостійне опрацювання	Перелік питань, що вивчаються студентом самостійно	Література (порядковий номер за переліком)	Засоби контролю знань
1	2	3	4	5
Модуль 1. Основи соціології права				
1.	Соціологія права в системі соціально-гуманітарних та юридичних дисциплін	1. Права та свободи людини в світлі сучасного соціально-правового аналізу. 2. Соціологічний підхід до дослідження права. 3. Соціологія права як навчальна дисципліна.	1-6, 9-11, 14, 18, 20, 24-26, 31, 35.	Бліц-опитування, тестування, індивідуальні завдання на картках, перевірка робочих зошитів

1	2	3	4	5
2.	Виникнення та розвиток соціології права	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ідеї права у філософській та політико-правовій літературі стародавнього світу. 2. Теорія природного права (Г. Гроцій, Т. Гоббс, Дж. Локк, Ж.-Ж. Руссо, Ш. Монтеск'є). 3. Історична школа права (Г. Гуго, Г. Пухта, К. Савіні, Г. Мен, Дарвін). 4. Англійський лібералізм (І. Бентам, Д. С. Міль). 5. Кримінально-правові дослідження (Ч. Беккарія, Є. Феррі, Г. Тард). 	1-5, 7, 9-11, 14, 18, 20, 26, 30, 31, 34.	Бліц-опитування, тестування, індивідуальні завдання на картках, перевірка робочих зошитів
3.	Право як соціальне явище	<ol style="list-style-type: none"> 1. Соціологічні теорії походження права. 2. Соціальна природа суб'єктів права та їх соціально-правові ознаки. 3. Прогнозування у праві. Методика здійснення прогностичного дослідження. 	1-5, 9-11, 14, 15, 18, 20, 22, 26-28, 33, 37.	Бліц-опитування, тестування, індивідуальні завдання на картках, перевірка робочих зошитів
4.	Соціальна ефективність права	<ol style="list-style-type: none"> 1. «Право», «міра», «можливість» як ключові поняття соціальної ефективності права. Форми «неправа» за Г. Гегелем. 2. Принципи та методи вивчення соціальної ефективності права. 3. Умови ефективності дії права. Причини низької ефективності права в сучасному українському суспільстві. 	1-5, 9-11, 14, 15, 20, 22, 26.	Бліц-опитування, тестування, індивідуальні завдання на картках, перевірка робочих зошитів

1	2	3	4	5
5.	Правова соціалізація особистості	<ol style="list-style-type: none"> 1. Основні концепції соціалізації. 2. Поле правової соціалізації. 3. Правове виховання особистості. 	1-5, 9-11, 14, 15, 20, 22, 26.	Бліц-опитування, тестування, індивідуальні завдання на картках, перевірка робочих зошитів
6.	Правосвідомість	<ol style="list-style-type: none"> 1. Правосвідомість у системі суспільної свідомості. Рівні правосвідомості: повсякденна, спеціальна професійна, наукова. 2. Функції правосвідомості: пізнавальна, оціночна, регулятивна. 3. Характеристика основних категорій правосвідомості: образ права, престиж права, знання права. 4. Взаємодія правосвідомості і права. 	1-5, 9-11, 13, 14, 17, 20, 26.	Бліц-опитування, тестування, індивідуальні завдання на картках, перевірка робочих зошитів
7.	Правова культура та правова поведінка	<ol style="list-style-type: none"> 1. Роль правової культури в українському суспільстві. Шляхи формування правової культури. 2. Соціальна природа правопорушень. Зловживання правом та об'єктивно протиправна поведінка. 	1-5, 9-11, 14, 26.	Бліц-опитування, тестування, індивідуальні завдання на картках, перевірка робочих зошитів

1	2	3	4	5
8.	Соціологія девіантної поведінки	<p>1. А. Кетле як засновник соціології злочинності.</p> <p>2. Теорії походження та причини злочинності: біологічний, психологічний, філософський підходи.</p> <p>3. Основні соціологічні теорії злочинності: драматизації зла, диференційованої асоціації, конфлікту культур, відчуження, референтної групи, злочинних субкультур, соціального контролю, сприятливих можливостей, соціальної дезорганізації.</p>	1-5, 9-11, 14, 19, 20, 26.	Бліц-опитування, тестування, індивідуальні завдання на картках, перевірка робочих зошитів
Модуль 2. Соціологія юридичної діяльності				
9.	Соціологія нормотворчої діяльності	<p>1. Стадії законотворчого процесу як об'єкти дослідження соціології законодавства.</p> <p>2. Особливості соціологічних аспектів вивчення нормотворчого процесу.</p> <p>3. Поняття «соціологічна експертиза законопроекту».</p> <p>4. Поняття «ефективність законодавства».</p> <p>Характеристика шляхів визначення показників ефективності закону.</p>	1-5, 8-11, 14, 26, 32.	Бліц-опитування, тестування, індивідуальні завдання на картках, перевірка робочих зошитів
10.	Судова соціологія	<p>1. Визначення основних напрямів судової соціології.</p> <p>2. Рівні вивчення ефективності правосуддя.</p> <p>3. Соціальна природа правосуддя.</p>	1-5, 9-11, 14, 26.	Бліц-опитування, тестування, індивідуальні завдання на картках, перевірка робочих зошитів

1	2	3	4	5
11.	Соціологія правового конфлікту	<ol style="list-style-type: none"> 1. Внутрішня структура правового конфлікту. 2. Динаміка правового конфлікту. Завершення конфлікту. 3. Класифікація професійно-правових конфліктів. 4. Механізми розв'язання і запобігання правовим конфліктам. 	1-5, 9-11, 14, 16, 26, 29.	Бліц-опитування, тестування, індивідуальні завдання на картках, перевірка робочих зошитів
12.	Соціологія правозастосування	<ol style="list-style-type: none"> 1. Суб'єкти правозастосовної діяльності. 2. Умови правозастосовної діяльності. 3. Соціальні критерії оцінки ефективності правозастосовної діяльності. 	1-5, 9-11, 14, 26.	Бліц-опитування, тестування, індивідуальні завдання на картках, перевірка робочих зошитів
13.	Конкретно-соціологічні дослідження в галузі права	<ol style="list-style-type: none"> 1. Експеримент у соціологічних дослідженнях та його особливості. 2. Опитування у соціологічних дослідженнях. 	1-5, 9-12, 23, 26	

Розділ 6. Методики активізації процесу навчання

Інтенсифікація навчального процесу при викладанні дисципліни повинна здійснюватися на основі використання активних методів навчання, що дозволяє, вирішити проблему зростаючого інформаційного навантаження на студентів, поліпшити якість засвоєння ними вивченого матеріалу.

Серед навчальних технологій, що знаходять застосування для активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів при вивченні дисципліни, можна виділити наступні:

- при проведенні лекційних занять:

- проблемні лекції, які переважно спрямовані на висвітлення основних змін у законодавстві, проведення порівняльного аналізу вітчизняної практики господарювання із зарубіжним досвідом, виявлення основних причин виникнення негативних тенденцій й кризових явищ в економіці України та окреслення шляхів їх подолання, а також ознайомлення студентів з науковою дискусією, що відбувається в юридичній літературі навколо визначення тих чи інших категорій, явищ, процесів;

- міні-лекції, які проводяться переважно за допомогою розроблених структурно-логічних схем, які охоплюють основний зміст питання, що розглядається, у структурованому вигляді, що є найзручнішим та найефективнішим способом сприйняття студентами ємної інформації у короткі проміжки часу. Для наочного зображення структурно-логічних схем використовується мультимедійний проектор, ілюстративний матеріал (роздатковий, наприклад, нормативно-правові документи, зразки договорів, наказів тощо), дошка;

- при проведенні семінарських та практичних занять:

- робота в малих групах. Під час проведення дискусії, виконання практичних завдань викладач здійснює поділ студентів (за їх власним бажанням) на малі робочі групи по 4-5 осіб. Таким чином, у студентському колективі створюється дух суперництва, у кожного студента з'являється можливість викласти власну думку своїм колегам, серед різних інших думок студентів сформулювати найбільш вірну відповідь на поставлені викладачем чи іншими групами студентів питання. Дана форма проведення занять значно підвищує активність роботи студентів на семінарських (практичних) заняттях;

- презентація групою студентів розробленої ними теми, яка

охоплює актуальні проблемні питання, з проведенням подальшої дискусії між іншими «малими групами», викладачем та експертами (яких визначає викладач), з тих питань, що виносяться на обговорення;

– моделювання міні-ситуацій (використання кейс-методу). Застосування даної методики проведення занять дає змогу студентам отримати певні навички з прийняття ефективних рішень, адаптувати теоретичні знання до практичних умов, обробляти інформацію та виявляти тенденції розвитку певних явищ;

– колективне розгадування «малими групами» кросвордів, які містять основні терміни й категорії кожної з тем дисципліни. Дана форма контролю дає можливість викладачу перевірити ступінь засвоєння студентами основної термінології, а студентам закріпити й систематизувати отримані знання;

– дидактичні ігри: ділові, рольові, імітаційні. Кожен викладач, який веде практичні заняття, самостійно (можливо і за участю студентів) розробляє певні ігри і обирає тему заняття, на якій буде проводитися та чи інша гра.

Розділ 7. Система поточного та підсумкового контролю

Таблиця 7. Шкала оцінювання знань студентів за результатами підсумкового контролю з навчальної дисципліни «Соціологія права»

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за шкалою ЄКТС	Оцінка за національною шкалою
90-100	A	відмінно
82-89	B	добре задовільно
74-81	C	
64-73	D	
60-63	E	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Таблиця 8. Система нарахування балів за видами навчальної роботи

Форма навчальної роботи	Вид навчальної роботи	Бали
1. Аудиторна		
1.1. Лекція		
1.2. Семінарське заняття	<p>2. Захист виконаного домашнього завдання 0-2</p> <p>3. Обговорення теоретичного та практичного матеріалу 0-3</p> <p>4. Постановка та розкриття проблемного питання 0-2</p> <p>5. Виконання навчальних завдань 0-2</p> <p>6. Доповіді з рефератами, есе та їх обговорення 0-5</p> <p>7. Тестування 0-1</p>	
2. Самостійна та індивідуально-консультаційна робота	<p>Виконання та захист індивідуальних навчально-дослідних завдань – написання наукового реферату, презентації, есе з визначеної проблеми;</p> <p>– пошук (підбір) та огляд літературних джерел за заданою проблематикою; 0-5</p> <p>– підготовка матеріалів власних досліджень до участі в науковій конференції; 0-10</p> <p>– участь у роботі правничого дискусійного клубу «Феміда»; 0-10</p> <p>– участь у роботі наукового гуртка «Ін Юре»; 0-10</p> <p>– підготовка публікації в наукових виданнях. 0-15</p>	
3. Поточний модульний контроль	Поточна модульна робота	0-10
4. Підсумковий контроль	Екзамен	0-40

Таблиця 10. Система нарахування додаткових балів за видами робіт з вивчення навчальної дисципліни

Форма роботи	Вид роботи	Бали
1. Навчальна	1. Участь у предметних олімпіадах: університетських, міжвузівських, всеукраїнських, міжнародних	10-30
	2. Участь у конкурсах на кращого знавця дисципліни: університетських, міжвузівських, всеукраїнських, міжнародних	10-30
	3. Виконання індивідуальних навчально-дослідних завдань підвищеної складності	1-15
	4. Написання і захист наукового реферату з визначеної проблеми	0-5
2. Науково-дослідна	1. Участь в наукових гуртках («Ін-Юре»)	5-20
	2. Участь в наукових студентських клубах («Феміда»)	5-20
	3. Участь в конкурсах студентських робіт: університетських, міжвузівських, всеукраїнських, міжнародних	5-15
	4. Участь в наукових студентських конференціях: університетських, міжвузівських, всеукраїнських, міжнародних	5-15
	5. Підготовка публікації в наукових виданнях.	20
	6. Оформлення сценарного плану дидактичної гри	10-20
Разом		*

* Максимальна кількість додаткових балів для студента – 30.

Розділ 8. Програмне забезпечення комп'ютерної підтримки навчального процесу з навчальної дисципліни «Соціологія права»

1. Соціологія права: Завдання для аудиторного тестування студентів напряму підготовки 6.030401 / В. В. Стрілець [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://10.0.0.176/>

Розділ 9. Інформаційно-методичне забезпечення

9.1. Перелік складових навчально-методичного комплексу з навчальної дисципліни «Соціологія права»

1. Програма навчальної дисципліни
2. Робоча навчальна програма
3. Навчально-методичний посібник
4. Плани семінарських занять
5. Завдання для самостійної роботи студентів
6. Завдання для поточних контрольних робіт
7. Питання для підготовки до екзамену
8. Пакет комплексних контрольних завдань (робіт)

9.2. Перелік інформаційних джерел

Основні:

1. Балинська О. М. Основи соціології права (для працівників органів внутрішніх справ) [Текст]: навч. посіб. / О. М. Балинська, Л. Й. Гуменюк; Львів. держ. ун-т внутр. справ. – Л.: ЛДУВС, 2013. – 411 с.
2. Настасяк І. Ю. Соціологія права [Текст]: навч. посіб. / І. Ю. Настасяк; Львівський держ. ун-т внутрішніх справ. – Л.: ПАІС, 2008. – 196 с.
3. Соціологія права [Текст]: навч. посібник / В. Д. Воднік [та ін.]; ред. Н. П. Осипова. – Х.: Право, 2007. – 234 с.
4. Соціологія права [Текст]: підручник для студ. юрид. спец. / М. І. Панов [та ін.]; ред. Н. П. Осипова; Національна юридична

- академія України ім. Ярослава Мудрого. – К. : Видавничий Дім «Ін Юре», 2003. – 276 с.
5. Соціологія права [Текст] : Навч. посіб. / О. М. Джужа, І. Г. Кириченко, В. С. Ковальський, С. М. Корецький та ін.; За заг. ред. О. М. Джужи. – К. : Юрінком Інтер, 2004. – 288 с.

Додаткові:

6. Бігун В. С. Антропологія, аксіологія та соціологія права. До питання про праворозуміння [Текст] / В. С. Бігун // Часопис Київського університету права. – 2005. – 4. – С. 23-28.
7. Бурдяк В.І. Становлення і розвиток соціологічних концепцій права [Текст] : навч. посіб. / В. І. Бурдяк ; Чернівецький національний ун-т ім. Юрія Федьковича. – Чернівці : Рута, 2001. – 84 с.
8. Воднік В. Д. Соціологічний підхід до аналізу проблем правотворчості [Текст] / В. Д. Воднік // Вісник Національної юридичної академії України ім. Ярослава Мудрого. Сер. Філософія, філософія права, політологія, соціологія. 2009. – № 1. – Х. : Право / Національна юридична академія України ім. Ярослава Мудрого, 2009. – С. 184-194.
9. Головаха Є. Україна та Європа: результати міжнародного порівняльного соціологічного дослідження [Текст] / Є. Головаха, А. Горбачик, Н. Паніна. – Київ : Ін-т соціології НАН України, 2006. – 142 с.
10. Гревцов Ю. И. Социология права. Курс лекций [Текст] / Ю. И. Гревцов. – СПб. : Издательство «Юридический центр Пресс», 2001. – 312 с.
11. Жоль К. К. Философия и социология права [Текст] : учеб. пособ. / К. К. Жоль. – Киев : Юринком Интер, 2000. – 480 с.
12. Завальнюк В. В. Методи дослідження антропології права (до проблеми застосування методології соціологічної науки) / В. В. Завальнюк // Актуальні проблеми держави і права. - 2014. - Вип. 74. - С. 32-35.
13. Калиновський Ю. Ю. Правосвідомість українського суспільства : генеза та сучасність [Текст] / Ю. Ю. Калиновський. – Х. : Право, 2008. – 288 с.
14. Карбонье Ж. Юридическая социология [Текст] / Ж. Карбонье. – Москва : Прогресс, 1986. – 352 с.
15. Ковальчук О. М. Цінність права в соціологічному підході до праворозуміння / О. М. Ковальчук, В. Хаврук // Часопис Київського університету права. – 2012. – № 2. – С. 15-18.

16. Конфліктологія: підруч. для студ. ВНЗ юрид. спец. [Текст] / за ред. Л. М. Герасіної та М. І. Панова. – Х. : Право, 2002. – 256 с.
17. Коробка В. М. Сучасна правосвідомість слідчих (теоретико-соціологічний аспект) [Текст] / В. М. Коробка, В. В. Пашутін ; Донецький ін-т внутрішніх справ. – Донецьк : ДІВС МВС України, 2002. – 124 с.
18. Костицький В. В. Соціологія права [Текст] : наук.-теорет. спадщина Євгена Ерліха і проблеми розвитку сучас. Науки / Василь Костицький, Ольга Кобан ; Ін-т законодав. передбачень і прав. експертизи. – Київ ; Дрогобич : Коло, 2015. – 227 с.
19. Кримінологічні проблеми попередження злочинності неповнолітніх у великому місті : досвід конкретно-соціологічного дослідження [Текст] : монографія / В. В. Голина [та ін.] ; заг. ред.: В. В. Голина, В. Д. Ємельянов ; Акад. прав. наук України, Ін-т вивч. проблем злочинності. – Х. : Право, 2006. – 292 с.
20. Лапаєва В. В. Соціологія права [Текст] / В. В. Лапаєва ; под ред. В. С. Нерсисянц. – Москва : НОРМА-ИНФРА М, 2000. – 304 с.
21. Мадіссон В. В. Деякі питання соціології приватного права [Текст] : монографія / В. В. Мадіссон. – Київ : НДІ приватного права і підприємництва АПН України, 2003. – 124 с.
22. Маник А. З. Концептуальні засади соціолого-юридичного підходу до визначення сутності права / А. З. Маник // Право і суспільство. – 2014. – № 6.1(2). – С. 24-28.
23. Методологія та методика соціологічних досліджень у праві [Текст] : конспект лекцій / Національна юридична академія України ім. Ярослава Мудрого ; уклад. В. Д. Воднік [та ін.]. – Х. : [б.в.], 1999. – 93 с.
24. Оніщенко Н. М. До питання про функціональну роль та значущість соціології права [Текст] / Н. М. Оніщенко // Держава і право. Юридичні і політичні науки : зб. наук. пр. / Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України. – К. : Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2013. – Вип. 60. – С. 14-20.
25. Оніщенко Н. Соціологія права як чинник удосконалення праводержавотворення в Україні [Текст] / Наталія Оніщенко // Віче : журн. Верхов. Ради України. – 2013. – № 5. – С. 11-13.
26. Савчук С. В. Юридична соціологія: предмет та місце в системі юридичних наук [Текст] : монографія / С. В. Савчук ; Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича. – Чернівці : Рута, 2003. – 240 с.
27. Сердюк О. В. Соціологічний підхід у сучасному правознавстві: пізнання соціальності права [Текст] : монографія / О. В. Сердюк ;

- Національна юридична академія України ім. Ярослава Мудрого. – Х. : Яшма, 2007. – 320 с.
28. Сердюк О. В. Соціологічні аспекти методології оцінювання якості функціонування правових інститутів (на прикладі суду) / О. В. Сердюк // Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е. О. Дідоренка. – 2010. – Вип. 1. – С. 32-40.
 29. Словник термінів з правової конфліктології [Текст] : наук.-довідк. вид. / за ред. Ю. П. Битяка, Л. М. Герасіної, М. І. Панова. – Х. : Одиссей, 2006. – 208 с.
 30. Соціологічна думка України [Текст] : навч. посібн. / ред. Захарченко М. та ін. – К. : Заповіт, 1996. – 424 с.
 31. Соціологія [Текст] : підручник / за ред. М. П. Требіна ; Нац. юрид. акад. України ім. Я. Мудрого. – Харків : Право, 2010. – 224 с.
 32. Теремцова Н. В. Соціологія права: питання правотворчого процесу в Україні; проблема та шляхи подолання / Н. В. Теремцова // Наше право. – 2013. – № 6. – С. 13-18.
 33. Эрлих О. Основоположение социологии права / Пер. с нем. М.В.Антонова; Под ред. В. Г. Графского, Ю. И. Гревцова. – СПб. : ООО «Университетский издательский консорциум», 2011. – 704 с.
 34. Яцино К. Історія становлення соціології права в працях вітчизняних учених [Текст] / К. Яцино // Київський національний університет ім. Т. Шевченка. Вісник Київського національного університету ім. Т. Шевченка. Юридичні науки / Київський національний університет ім. Т. Шевченка. – К. : ВПЦ «Київський ун-т», 2012. – Вип. 93. – С. 75-80.
 35. Яцино К. С. Соціологія права: деякі аспекти методології [Текст] / К. С. Яцино // Бюлетень Міністерства юстиції України. – 2012. – № 8. – С. 160-168.
 36. Яцино К. С. Особливості предмету дослідження соціології права / К. С. Яцино // Європейські перспективи. – 2013. – № 1. – С. 12-17.